

papírech. Je zajímavé, že tři čtvrtiny francouzských emisí jsou půjčky zahraničním státům, zemím, komunám. Jako v Anglii, hraje i ve Francii velkou roli stará finanční tradice, která způsobuje, že kapitál ode dávna umístovaný a vzrůstající má trvale příznivý vliv na platební bilanci. V Německu je struktura peněžního trhu od západních zcela odlišná. Jako u nás je tam velice vyvinutá organizace vkladová. Vytvořily se zejména veliké ústavy veřejné (Pruská státní banka [Seehandlung], zemské ústavy, Verkehrskreditbank říšských drah a pod.) Průmysl byl financován ve velikém měřítku, kdežto obchod cennými papíry se nerozvinul tak jako na západě. Trh neměl toho mezinárodního charakteru jako trhy západní, byl však velice dobře organisován. Trh československý je charakterisován povahou státu, v němž se stýká agrární východ a průmyslový západ. Úspory se odhadují na 23% národního jmění. Organizace jest podobná jako v Německu, ale schází nám hypoteční banky, které nabyly v Německu velikého významu. Nedostatky našeho trhu projevíly se zejména v posledních letech. Ukázalo se, že dlouhodobý úvěr je zanedbán, že scházejí průmyslové obligace, ale že i větší rozšíření akcií by se doporučovalo (doporučuje, aby t. zv. zamrzlé úvěry bankovní u průmyslu, t. j. které průmysl není s to zaplatiti, byly přeměněny na akcie, přehlíží však finanční efekt zejména s hlediska daňového). Poukazuje na nedostatky obchodních smének, ale slibuje si nápravu pouze od zavedení bankovního akceptu. Z nedůvěry k obchodním bankám nastal přesun vkladový k zemským ústavům, takže tyto soustředily na sebe se spořitelny, ale bez šekového úřadu 5 miliard Kč, které jsou tím oduňaty svému úkolu. Není spojitosti peněžního trhu s bursou. Banky omezují se na politiku pouhé likvidity, ačkoliv vlastně naprostá likvidita neexistuje. Anglické banky se považují za nejlvice likvidní, poněvadž udržují 50% hotovostí, a přece, kdyby mělo od některé být vybráno najednou jen 20% vkladů, přivede ji to zcela z rovnováhy. U nás se prý banky starají jen o to, aby měly po ruce pohotové prostředky, na př. ve státních pokladničních poukázkách. Obchodních smének je málo. Hotovosti své pak ukládají u Zemské banky a Živnostenské banky (tato od převratu nepoužila eskontu Národní banky) a z těchto dvou má každá 1/2 miliardy Kč u Národní banky. Tato miliarda reprezentuje polovičku žira u Národní banky vůbec. Tyto hotovosti neudržují prý banky rády, ale nutí je k tomu prestiž a možnost umístiti prostředky jinde. Tím jsou prý odlišné naše poměry od západních a německých a to v náš neprospěch. Politika bankovní je příliš jednostranná a postrádá v Národní bance správného ukazatele, který by bankám naznačoval vývoj. Přes to není prý možno umělým způsobem něco napravití. Vývoj si musí sám pomoci čilejšími styky s cizinou, větším používáním obchodní sménky, zavedením bankovního akceptu a průmyslových obligací, a bohatším trhem krátkodobým.

Uvedeny byly zde z přednášky, která ostatně vyjde tiskem, vlastně jen její aktualita, a to úmyslně, poněvadž ty byly právě nejzajímavější a přispěly nejlvice k její pestrosti. Dr. Lepař.

LITERATURA.

Dr. Miroslav Boháček: Ademptio legati. Příspěvek k nauce o zrušení odkazů podle práva římského. »Knihovna spisů právnické fakulty university Komenského v Bratislavě«, sv. 10. 1925. 80. Stran 165. — Ademptio legati jest jednostranný projev, jímž zůstavitel odnímá singulární majetkový prospěch (v širším smyslu) tomu, jemuž jej byl před tím testamentárně dispozicí zůstavil. Boháček ve své precisi a neobyčejně poutavé práci vyšetřuje kritickou metodou, co platilo o tomto právním jednání v klasickém právu, jak se vyvíjelo, a co z něho učinili kompilátoři. V klasickém právu byla ademptio legati právní jednání přísně formální, učiněné buď v téměř testamentu

neb *codicilis testamento confirmatis* (které se s testamentem pokládaly za jeden testament), jež vyžadovalo opačné formy, korespondující s formou, již byl původní legát nařízen. Byly tedy pro formy legátů vindikačních *damnačních*, *sinendi modo*, *per praeceptionem* příslušné formy *adempce legátů*. Praetorské právo, hledíc vyhověti pokud možná vůli zůstavitelově, odmínilo účinnost takovým legátům, jimž odporovaly pozdější projevy neb jednání zůstavitelova, jež však *iure civili* nemohla dosáhnouti platnosti ať pro nedostatek formy neb vadnost obsahu. To mohlo se za platnosti *iuris civilis* a *iuris honorarii* státi jedině *per exceptionem* a to zpravidla *per exceptionem doli*; *iure civili* nařízení legátů trvalo ve své účinnosti. Právo praetorské tímto prostředkem dosahovalo prakticky týchž účinků jako formální *ademptio*. Mýšlenku vyhověti vůli zůstavitelově vypůjčilo si právo praetorské z práva *fideikomissů*, vyznačujícího se naprostou bezformálností. Kompilatoři, odstranivše rozdíly mezi právem civilním a honorárním, rozdíly mezi čtyřmi druhy odkazů a připodobnivše legáty *fideikomissům* (prvý průlom do striktní a klassické formálnosti legátů znamená S. C. *Heronianum*) a přetvořivše právo procesní, povýšili výklad skutečné vůle zůstavitelovy na právní princip. Tím podřídili *ademptio* případy, jež jí v klassickém právu nebyly, totiž t. ř. *tacita ademptio* (dobrovolné zcizení odkázané věci zůstavitelem a vydobytí odkázané pohledávky) a případy *translatae legátu*, pro něž platila právní pravidla jiná.

Boháčková práce, opřená o neobyčejně důkladné studium literatury, vychází při řešení problému z rozdílu klassické konstrukce různých druhů legátů, speciálně vindikačního a *damnačního*. Tím dospívá k samostatným řešením, zejména pozoruhodnému novému řešení kontroverze D. 34, 4. 3. § 7 a D. 34, 5, 10, 11). Pozoruhodné jsou též výklady Boháčkovy legátů *itineris*, *ususfructus*, o konkurenci legátů otroka s *manumissis* a výklad legátů *pecoris*. Práce jest zároveň cenným příspěvkem k nauce o interpolacích a o pracovních methodách kompilátorů. »Ein leises Grauen eines Romanisten,« tato slova unikla péro Partschovu při studiu kterýchsi interprolovaných míst *Pandekt*; a práce Boháčková dává Partschovi plně za pravdu. Práce se zabývá čistým právem římským a to patrně proto, že právo testamentů, legátů a *fideikomissů* jest právo typicky římské a nenalézá v právích řeckém a orientálních, k nimž se také romanistika v poslední době při studiu jiných otázek o pomoc obrací, obdoby.

Mladý docent university Karlovy se uvedl mezi vysokoškolské učitele prací významnou hodnou zralého muže a lze od něho při rozsáhlé jeho erudici a dosavadních výsledcích vědecké práce pro obor romanistiky, u nás pohříchu zanedbávaný, očekávati mnohou cennou práci.

—d—

Prof. Dr. Hoetzel: Soudní kontroly. Doplněk k referátu v předešlém čísle. — Omylem při korektuře vypadla šifra referentova na konci posledního řádku: —n—.

Sto let Časopisu Národního Musea. Sluší vzdáti povinný, ale radostný hold stému výročí našeho *Musejníku*. Je to jubileum i v cizině velmi vzácné a u nás zcela ojedinělé. Tím však je pro nás toto výročí cennější, že jde o časopis, který je úzce spjat s naším národním duchovým obrozením. *Musejník* byl časopisem vlastně jediným v počátcích našeho života národního, v němž všechny obory vědní a tudíž i právní a státní věda nalézala útulek. Je nutno míti na mysli, že do roku 1861, kdy byl založen první časopis pro právo (*Právník*), nebylo tu žádného fora pro otázky právnícké, I pro ně nalezl *Musejník* místa. Nebylo divu, jestliže převážnou většinou byla sem ukládána nejprve a především pojednání historicko-právní. Každý národ na počátku svého duchovního vývoje a zvláště náš národ oloupený o státní samostatnost, nemajíc možnosti tvořiti si vlastního zákonodárství, pracuje nejprve s počátku na poznání své právní historie. Obraz tento poskytuje i *Musejník*, jak se dobře zračí v retrospektivním článku Dr. Th. S a t u r n í k a (*Sto let Musejníku a česká právo-věda*), vydaném ve 3. sešitě (str. 199. a ns.) v jubilejním stém roč-

niku. Proto tak velmi málo je v Musejniku sneseno prací právnických, které by se netýkaly právních dějin. Jen tak namátkou sluší upozorniti na studii prvního profesora občanského práva na naší universitě, Čecha Grünwalda »O původu i o studium obecného občanského zákona«, která však se také neobešla ve smyslu tehdejší školy historické bez úvodu historického. Z platného práva není v Musejniku vlastně žádná studie, neboť Jirečkova o novověkém zákonodárství černohorském (r. 1864), stejně nevýznamná, je pouhý referát, Vždyť i práce Stupeckého o českých překladech, porízených v souvislosti s kodifikací rakouského práva civilního a také Kadclový počátky práva autorského, jsou vlastně studie právněhistorické, takže platné právo tu vůbec není zastoupeno. Nebylo toho třeba z důvodů výše uvedených. A, stejně tomu je i s pracemi ze státovědeckých nauk. Pouze Fr. L. Rieger v době, kdy pomýšlel na habilitaci z národního hospodářství, přinesl do Musejniku dvě práce (r. 1858) o průmyslu a výrobnosti lidské a o pokročilém stavu nynějšího průmyslu a jeho působení na blahobyt lidský. Ale Musejník i po této stránce nás se dotýkající splnil svůj úkol plně a čestně. Dal nám to, co je právníkům nejcennější: v mezích svého programu pracoval na státním právu českém a tak ke stavbě a znovuvybudování českého státu dal v jeho základy kámen základní. Naše právníctvo vzpomínajíc při příležitosti stého výročí založení Musejniku vzdá rádo mu svůj hold, hold spojený s díky a obdivem nad vykonanou prací i vděčnou vzpomínkou na jeho zakladatele — Františka Palackého. Ča.

Posledních padesát let české práce dějepisné. Soubor zpráv Jaroslava Golla o čes. literatuře historické, vydaných v »Revue Historique« v I. 1878—1906, a souhrnná zpráva Josefa Šusty za I. 1905—1924. — Praha. 1926. Histor. Klub, str. VII.—212. 8°. Kč 30.—. Historický Klub v Praze uctil k loňským osmdesátým narozeninám prof. Golla v českém překladu články jeho, kterými informoval před válkou cizinu o naší historické produkci. Jakousi představou si o jejich ceně učiníme srovnáním, jak dodnes těžko se nám daří informovati o sobě cizinu, jak tato propagační činnost naráží na nepřekonatelné překážky a pak nám trochu vyvstane hodnota práce Gollovy. Než nejen to, nýbrž články jeho jsou vůbec i pro nás velmi dobrými souhrnnými informacemi o periodické literatuře české. A tak čin Historického Klubu je jak vzácnou počtou učenci světového jména, tak i publikací zcela prospěšnou protože přehledy sahají až do r. 1924. Neboť po světové válce, po přerušení skoro dvacetiletém, objevil se ve znamení redigované Revue Historique na místě pravidelných bulletinů Gollových nadepsaných prostě »Bohème«, článek Šustův, ovšem nesoucí již název osvobozeného státu. Tím dostalo se zprávám ucelení. Zároveň je možno také v této sbírce přehlédnouti i obsah všech podaných informací a lépe je posouditi. Pokud jde o náš obor, dobře se tu můžeme a rychle informovati o politické literatuře. Zejména Gollovy články obsahují stručné, ale výstižné hodnocení jednotlivých prací. Literatura právněhistorická je tu zastoupena poměrně chudě, o jejím vyčerpání mluvit nelze. A tak vlastně po pročtení zbývá nám jen si stesknouti: kdy také náš literatuře právníké a státovědecké podaří se proniknouti tak dalece do ciziny, jako se to stalo zásluhou Gollovou produkci historické. Ča.

Armand Julin: Sur une statistique internationale de la production dans les industries soumises aux droits d'accises, *Journal de la société de statistique*, Paris, č. 10, ročníku 1925. — Všeobecný nedostatek mezinárodní statistiky přiměl Mezinárodní úřad statistický k řešení tohoto problému. Za účely informativními byl rozeslán na 25 států dotazník, jímž mělo býti zjištěno, v jakém množství a v jaké ceně vyrábějí jednotlivé státy určité produkty. Anketu tato měla rozřešiti otázku, zda a jakým způsobem by se mohla prováděti mezinárodní statistika průmyslové výroby, zda již běžná statistika výroby — čímž rozumějí se údaje o výrobě, podrobené daní spotřební, tedy pravidelně každoročně se opakující — dovolovala by získati data pro větší počet

průmyslu, zda i v tom průmyslu, který sice není podroben dani výrobní, je však předmětem státního dozoru, bylo by lze získati data obdobná a zda by mohly státy sdělovati data o výrobě zmonopolizované. — Výsledek ankety nebyl uspokojivý, poněvadž kontrolovatí průmysl fiskem lze jen v některých státech dle stavu zákonodárství toho kterého státu. Prozatím bylo by možno provésti mezinárodní statistiku asi pro pět nebo šest odvětví průmyslu a to o počtu podniků, o počtu dělníků a o právní formě podniku. O statistice této bylo také již jednáno na XVI. zasedání Mezinárodního ústavu statistického v Římě a byla přijata resoluce, aby jako první krok k mezinárodní statistice průmyslové byla některou mezinárodní organizací sbírána data o výrobě, jež podléhá státnímu dozoru.

Dr. Jindřich.

Theodor Šaturník: Jihoslovanské právo soukromé ve světle právních obyčejů: Praha. Knih. Sbor. v. práv. Nová řada A 1. 1926, 8°, str. 156. — Autor zvolil si za thema velmi zajímavý předmět, zachytiti nám systém obyčejného jihoslovanského práva soukromého dosud žijícího v jihoslovanských zemích. U Jihoslovanů v právnické literatuře systematického zpracování tohoto práva ještě není a je tudíž kniha Šaturníkova po této stránce originalitou nejen v literatuře naší. U Jihoslovanů hrálo a hraje obyčejové právo velkou roli a bylo tudíž i z tohoto důvodu zpracování důležité. Autor v úvodě pojednal všeobecně o obyčejí a zákonu u jižních Slovanů, pak probral všeobecnou část práva soukromého, pak právo věcné, obligační, rodinné a dědické. Ku konci připojil slovník termínů a rejstřík. Autor byl nucen tvořiti si systém sám, když dosud žádného nebylo. Částečně nalezl jihoslovanské právo v systému ovšem zpracováno u Bogišiče, Pravní običaji u Slovena. Nejdůležitějšími prameny pro autora byly sbírky obyčejového práva jihoslovanského od Bogišiče a Bobčeva. Z nich nejvíce čerpal zajímavé případy právních obyčejů. Vedle nich použil řady sbírek a bohaté literatury o obyčejovém právu.

Autorovo líčení děje se dogmaticky. Tím ovšem nabývá jeho vyličení barvosti, na některých místech však bylo by bývalo lépe srovnati právní obyčej dosud platící s tím právním obyčejem, který dříve platil po případě i se starými předpisy zákonnými. Byla by tím vysvitla důležitost autorovy práce pro právní historii, jak sám autor v předmluvě upozornil. Zejména je tomu nejen v právu rodinném, kde některé instituty přímo odvozují svůj původ v historii, ale i v jiných oborech právních. Z téhož důvodu bylo by se doporučovalo, aby byl autor některé instituty jihoslovanského práva obyčejového srovnal s analogickými instituty jiných práv slovanských. Autor v textu také uvádí pro osvětlení právních pojmů výrazy práva římského. Bylo by bývalo vhodné, aby autor osvětlil tyto pojmy spíše srovnáním se současným platným zákonem v jihoslovanských zemích, protože pojmy římského práva jsou jihoslovanskému právu cizí. Autor byl k tomu snad sveden tím, že podobně tak činí i ve svých spisech Bogišič. Některé partie byly by vyžadovaly také zpracování z hlediska moderních právních teorií.

Rr.

Český časopis Historický roč. XXXIII. 1926 přinesl řadu statí zajímavých i se stanoviska právníka. Tak z politických dějin K a z b u n d a pokračuje ve svých studiích o K. Havlíčkoví (K. H. a c. k. úřady v době předbřeznové), dále je tu obsáhlá práce O p o č e n s k é h o o 28. říjnu (viz referát ve Všeherdu t. roč. str. 123), K. S t l o u k a l a »Z diplomatických styků mezi Francií a Čechami před Bílou horou«, jež je pracována na podkladě bohatého a dosud neznámého materiálu archivního. Velmi zajímavý je také článek prof. K r a u s e o V. čl. pražského míru, kde se resumují nové výsledky badání o Bismarkově politice vůči Dánsku i ukazuje tendenci dějepisné práce německých historiků, jak ji odhalili historikové dánští. O českých hranicích přinesl loňský ročník ČCH. dva články jednak od C h a l o u p e c k é h o (o čes. hranici východní) a jednak od Š i m á k a (o hranici na jejížnějši Moravě). Loni byla dokončena i velká a důkladná práce M e n d l o v a o sociální krísi měst ve století XVI.

J. B. Novák podal nový příspěvek v řadě svých studií o české státní myšlence, o patriotismu Karla IV. Mendl kromě již zmíněného dokončení své obsažné práce, napsal sem i menší, ale nikterak nedůležitý příspěvek o hřivně pražské. Jako vždy v množství referátů a zpráv registruje ČCH. novinky na knihkupeckém trhu a může tak nejen býti stále dobrým průvodcem po literatuře, nýbrž i vzorem pro jiné časopisy. Ca.

Karel Kozlanský: Dřevoprůmyslová hospodárná výroba. Nákladem zemědělského knihkupectví Neubertova v Praze, 1926, stran 496, obrazů 421, cena Kč 48.—. Autor popisuje nejprve všechny cesty, kterými prochází dřevo od stavu, ve kterém je dřevaři odevzdává lesník až k hotovému výrobku a všimá si zvláště technické a chemické stránky výroby. Pak přechází k pojednání o zhospořádání výroby a o nejučelnějším využití surovin. Příručka tato jest pro firmy dřevozpracující velmi cennou pomůckou. Dr. Jindřich.

Obchodní zákoník a jiné prameny obchodního práva, upravili a poznámkami i nálezy nejvyšších soudních stolic opatřili prof. JUDr. Rudolf Dominik a doc. JUDr. Karel Kizlink. »Československé právo«, svazek I., nákl. Vladimíra Orla v Praze XIII. Str. 768. Váz. Kč 96.—. — Tímto svazkem uvádí se nová sbírka, nazvaná »Československé právo«, sbírka komentovaných zákonů za redakce prof. Dr. R. Dominika. Obsahuje obecný zákoník obchodní se zákony úvodními, předpisy o obchodním rejstříku, o akciových společnostech a o železniční dopravě. Autoři v úvodě správně vystihují účel i potřebu nové sbírky komentovaných zákonů. Jest skutečně v zájmu vědecké i praktické soutěže, aby české právníctvo nebylo odkázáno na jedinou sbírku toho druhu.

Redaktor přikročil v této sbírce v první řadě k zpracování našeho obchodního práva. Vydaný právě svazek s obsahem shora uvedeným jest první z chystaných tří knih, které mají obsáhnouti co možno celé právo obchodní. V druhém svazku mají vyjít zákony bankovní a bursovní, ve třetím zákony o směnce, šeku a cenných papírech obchodních.

Dostává se nám tu do rukou vlastně první vydání řádně komentovaného obchodního zákona. Dosavadní překlady, ne příliš časté a propracované, nedávají podkladu pro ustálení, zejména terminologie, a jest toto dílo tím obtížnější. Nový překlad užívá terminologie nannoze nové, své vlastní a užívá jí skutečně s naprostou důsledností. To jest jeho veliká přednost. Naproti tomu terminologie uchyluje se značně od názvosloví již zřitého, vytvořeného jak vědou, tak judikaturou, tak také od autentického názvosloví našeho zákonodárství.

Tak ve čl. 318 a násl. nazývá překlad ofertu návrhem, ač v judikatuře v zákoníku citované soustavně se vyskytuje starý běžný název nabídka. V čl. 390 a násl. užívá zákoník výrazu smlouva povozní, ač železniční řád dopravní užívá jako termínu autentického názvu vžitého, totiž smlouva nákladní.

Jsou-li tu však různé nedostatky po stránce formální, jest za to kniha po věcné stránce vypracována co nejlépe. Zejména četné citace jiných zákonů budou velkým ulehčením při studiích jednotlivých otázek. Veliký zřetel, co se týče tohoto ostatního zákonodárství, jest tu věnován materiálu jinak značně zanedbávané, totiž živnostenskému řádu. Pěkně sestavená judikatura pak podává řádný přehled názorů nejvyšších stolic o výkladu toho kterého ustanovení zákona a pěkná, důkladná práce, kterou zejména Doc. Dr. Kizlink komentáři věnoval, přinesla dobrý výsledek.

Po vnější úpravě jest nová sbírka též krokem ku předu. Rozdělení poznámek od judikatury a vlastního textu jest provedeno velmi přehledně a účelně. Tisk sám jest jasný a pěkně čitelný.

Jest si skutečně přáti, aby sbírka, pěknou prací započatá, došla úspěchu. —ch—

Ungarns Handel und Industrie in dem Jahre 1925. Budapeštská obchodní komora vydala koncem r. 1926 publikaci pod tímto názvem, která je jakousi ročenkou hospodářského života maďarského za r.

1925. Tato kniha o více než 200 stránkách velmi pilně sebrala zvl. bohatý materiál statistický, takže dobře informuje cizinu o tamnějších hospodářských poměrech. Nebyla by to ovšem ani maďarská publikace, kdyby nesledovala i cílů politických, zvl. stálým poukazováním na nepřiznivě následky míru trianonského.

Rok 1925 byl pro větší část maďarského hospodářství rokem sáňací krise, která jevila se ve snižování platů a mezd ve všech oborech při úsilí o úspornosti a zvl. ve státním hospodářství o odstranění rozpočtových schodků. To způsobilo zase pokles kupní síly, mnoho zaměstnanců zvl. úředníků veřejných i soukromých bylo propuštěno a k tomu má Maďarsko ještě svůj speciální problém; jak totiž zaměstnat tisíce těch občanů, kteří se nechtěli přizpůsobit novým poměrům v územích, jež Uhry pozbyly, vystěhovali se odtud a uchýlili se do Budapešti, kde více méně připadli na obtíž veřejné dobročinnosti. Nezaměstnaných bylo tu r. 1925 32.508, dosti vysoké to číslo na stát o 8 milionech obyvatel, drahota stoupla proti míru 15,673krát, mzdy zhruba 10.000—22.000krát (vyjádřeno v papírových korunách.) Zák. čl. XXXV. 1925 zavedena nová peněžní jednotka, t. zv. pengő = 12.500 pap. kor. mad. — z 1 kg zlata má se raziti 3.800 pengő.

Maďarský průmysl si stěžuje na zrušení dovozních zákazů; tyto stížnosti nejsou ovšem přesvědčivé, vždyť náhradou za zrušení dovozních zákazů dostal průmysl prohibiční celní tarif. Do Maďarska se dovážejí nejvíce tovary a pak potraviny, vyvážejí se nejvíce potraviny. V dovozu do Maďarska je na prvním místě zboží textilní, jehož dovoz činil r. 1925 čtvrtinu celého maďarského dovozu, ve vývozu mouka, jejíž vývoz činil zase jednu šestinu celého maďarského vývozu. V dovozu i vývozu 50% maďarského zahraničního obchodu ovládá Československo a Rakousko. V dovozu jsme na prvním místě, dodávajíc Maďarsku asi čtvrtinu celého jeho dovozu. Ve vývozu Maďarska je na prvním místě Rakousko, ČSR. je v maďarském dovozu na prvním místě od r. 1924; až do té doby mělo prvé místo Rakousko. My máme prvé místo zvl. v dovozu zboží textilního, keramického, skla, surového železa, koksu a některých lučebnin; v dovozu strojů, železného a koženého zboží stojíme za Rakouskem event. i Německem, v dovozu uhlí kamenného za Polskem a dříví za Rumunskem. Za to odebrali jsme r. 1925 nejvíce maďarské mouky (44% celého maďarského exportu), dále tabáku, vlny, lnu atd.

Dr. Režný.

Prof. dr. Karel Engliš: Otázky a názory, 100 článků z »Lidových novin«. Praha 1926, F. Borový, 8°, str. 384, cena 40 Kč. — Kniha »Prítomnosti« svazek II. — Soubor novinářských článků, spojených v knihu, jest u nás literárním zjevem dosti řídkým. Hlavním důvodem této vzácnosti podobných edicí není ani tak nemožnost najít nakladatele, jako spíše okolnost, že naši prominentní vědecktí pracovníci jednak nesnaží se obor svých vědomostí proměňovatí též v drobnou minci publicistickou, jednak toho namoze ani dobře nedovedou pro nedostatek tradice v tomto literárním genu v našich poměrech, jež jen málokomu dovolují šťastně spojovatí aktuálnost té které otázky s vědeckou přehledností a přístupností slohu novinářského článku. Tam, kde jako u nás není tradice tohoto oboru literárního vyvinuta, může úspěšnost takového podniku býti zaručena jen osobními kvalitami autora, který nedostatek tradice dovede nahraditi vrozenou schopností k práci tohoto rázu.

Sbírka článků prof. Engliše nás přesvědčuje o tomto poznatku nejvýstižněji. Záplava hospodářských článků v denním tisku zdá se být zřejmě onoho druhu, který informací veřejnosti vykonal svoje dílo služebníka, který může odejít, aby učinil místo jiné informací. Toho nelze říci o kterémkoliv ze článků prof. Engliše, jež tomuto osudu unikají z řady důvodů. Předně jest to vědecký rozbor, podrobně vyčerpávající položenou speciální otázku a uvádějící její řešení v souvislosti s komplexem ostatních problémů hospodářských.

S tím hned souvisí další přednost článků Englišových, že totiž jejich témata nejsou vybírána nahodile, nýbrž z aspektu určitého

systematického rozřídění a zařazení hospodářských jevů. Tím soubor článků stává se do jisté míry soustavným přehledem hospodářského života našeho státu a tudíž příspěvkem k historii jeho národního hospodářství, na kterýžto moment také autor výslovně v předmluvě poukazuje. Last not least jest to plastická forma podání, jež doprovází jako trvalé charakteristikon každý literární výtvor autorův, jež dodává článkům charakteru slova přednášeného, nikoliv napsaného.

Uspořádání sbírky dělo se přirozeně podle hlediska věcného, v jehož mezích zachován pořad chronologický a proveden též příslušný výběr, jenž z půl třetího sta autorových článků zachraňuje touto trvalou formou něco víc než jednu třetinu. V pěti oddílech sbírky dá se stopovati přechod od obecně hospodářských otázek politických k speciálním otázkám hospodářské teorie a politiky. Mimo článků jsou tu též dva z mluvených projevů autorových, a to řeč, pronesená na ustavující valné hromadě Národní banky československé 21. března 1926 a proslov autorův jako prvního rektora Masarykovy university v Brně před akademickou obcí, oba to projevy historicky významné a vynikající nad běžnou úroveň analogických našich proslavů. Prvý oddíl jest věnován našemu národnímu hospodářství, zejména po stránce jeho hospodářské samostatnosti, z nichž jeden projev, nemýlím-li se, byl přeložen i pro anglický tisk, usilující jeden čas podezřele o obnovu rakouské monarchie, zatím ovšem jen ve formě hospodářské federace, kteroužto myšlenku s hlediska národně-politického prof. Engliš důrazně odmítl. Z ostatních sluší zmíniti se aspoň o autorovu stanovisku k otázce dodnes u nás aktuální a přetřásané, zda máme u nás mnoho průmyslu, při čemž prof. Engliš staví se proti pohodlné frázi o naší přesycenosti průmyslem a proti výkladům o jeho «odbourávání». Druhý oddíl zůstává historicky nejdůležitější, pojednává o nejdůležitějších problémech současného hospodářského systému, totiž o penězích, měně a úvěru. Speciální subkapitola o deflaci dovoluje nám teprve doceniti protideflační boj autorův, jemuž nescházelo rysů heroičnosti, ba ani tragiky, když proti nejvěcnějším a nejpřesvědčivějším argumentům, dokazujícím zkázonosnost deflace, oficielní činitelé nedovedli postaviti jiných důvodů než politickou moc. Tato kapitola zůstává nejceněnější částí souboru, v němž hlavně ona určena jest historii v její roli «magistrae vitae» ukazující názorně na historii naší peněžní politiky praktické důsledky teoretických omylů hospodářských. Třetí oddíl, věnovaný sociální politice pozoruje jednotlivé třídy národa (úřednictvo, živnostnictvo, dělnictvo) v jejich tvůrčím úsilí o sociální ideál člověka a rýsuje jejich podíl v tomto zápasu. Veřejným financím jest věnován oddíl čtvrtý, v němž vedle podrobné rozbírané otázky dávky z majetku nadhozeno několik myšlenek finančně-legislativních, jež podávají nám základy autorovy koncepcereformy daňového systému, na jehož novém budování dopráno mu dnes tak významně se účastniti. Závěrečný oddíl pátý obsahuje vedle dvou nekrologů Raškových, významných objektivním oceněním práce autorova odpůrce, glossy k reformě právníckého studia, shora zmíněnou řeč rektorskou a náměty, vztahující se k problémům veřejné správy. Přítomný soubor článků prof. Engliše ukazuje názorně, jak hlubokou zůstává bráza, již na poli národního života může vyoratí vědecky založená publicistika, v kterémžto směru «Otázky a názory» budou dlouho vzorným příkladem.

Dr. V. V.

Prof. Dr. V. Bušek: Poválečné konkordáty. — Bratislava, 1926, stran 101, rejstřík. — V době, kdy také u nás otázka konkordátu nabývá obzvláštní aktuálnosti, přichází Buškova kniha dvojnásob vhod. Autor podrobiv stručnému rozboru právní povahu konkordátu a podáv výstižnou analýsu poválečné linie politiky Svaté Stolice, přikročuje k obšírnému studiu tří konkordátů z doby po světové válce, a to konkordátu lotyšského (1922), polského (1925) a bavorského (1924) a srovnává jich ustanovení se zákonným stavem, platným u nás. Největší pozornost věnuje autor «vzornému» konkordátu s Bavorskem, z něhož právem vyzdvihuje ona ustanovení, jež jsou zřejmým dokladem církevního boje o vliv na školství a úspěchů církve v tomto

směru. Zjevu tomu věnuje autor obsáhlou zvláštní kapitolu. Závěr tvoří povšechné zhodnocení konkordátní politiky a zjevů ji doprovázejících s autorova hlediska moderního, vědecky založeného a historicky školeného pozorovatele. Buškova kniha, v níž autorovi se šťastně zdařilo z řady fakt, u nás nedosti známých, ačkoliv právě pro náš stát významných precedencí, narysovatí úspěchy konkordátní politiky Svaté Stolice vůči modernímu státu, bude již pro svoje téma vyhledávána veřejností. Jméno autora, jeho vědecké založení, znalost věci a také živé podání jsou knize nejlepším doporučením. —lk.—

Prof. Dr. V. Bušek: Církev a stát ve starověku. Církev a stát ve středověku I. Bratislava 1926, nákladem Spolku čs. posluchačů prav »Právník«. Stran 75 a 167. — Nová historie poměru mezi státem a církví vznikla, jak už u nás není snad jinak ani možno, jako učebnice pro akademický dorost. Autorovi však podařilo se velmi šťastným způsobem překlenouti rozpor, který obyčejně bývá mezi povšechnými pracemi vyložené vědeckých ambicí a mezi školskými učebnicemi. Výkladem autorových nic nechýbí na vědecké kvalitě, přece však není to na úkor přehlednosti a jasnosti kontextu, jak je vyžaduje charakter akademické učebné pomůcky. Hojná citace v textu, která však se nestává obtížnou, především však početné poznámky připojené ku konci svazku dávají aspoň částečně nahlédnouti do literární zbrojnice autorovy a prozrazují jeho znalost pramenů. Autorovo stanovisko k různým otázkám (jen namátkou vybírám z prvního dílu: Význam sporu mezi židokřesťany a křesťany z pohanstva, učení Augustinovo a j. v.) bude jistě živě komentováno odborníky. Svůj úkol sleduje autor na širší basi sociálních poměrů té které doby, ovšem drží se přesně úseku, který si zvolil. Pochopitelně, že si všímá podrobně poměrů českých, též v nejstarší době. Autorovo působíště je patrné i z toho, že sleduje bedlivě vývoj historie poměru mezi církví a mocí státní na území slovenském. Chronologické líčení dovedeno jest v předmětných dvou svazcích do počátku 14. stol., k epoše úpadku církevní moci. Dosavadní díly plně opravňují očekávání a živý zájem na brzkém pokračování v díle, jež autor slibuje dovést až do doby nejnovější. —lk.—

Dr. Josef Zelinka: Zákony upravující právní poměry vlastníků domů a nájemníků. Vydání 1926. — Nákladem vlastním. V komisi K. Beniška v Plzni. Stran 304. — Cena Kč 32. — Vázané hospodářství bytové, jež stále se udrzuje, a které jako důsledek provází nouzi bytovou, jest normováno předpisy, jež právě pro snahy, které žádají úplné odstranění ochrany nájemníků na jedné straně a ponechání vázanosti nadále neztenčené na straně druhé, stávají se stále komplikovanějšími, ježto zákonodárce má snahu vázanost odstraniti, avšak chce toho docílití bez hospodářských ořesů ve státě. Jest proto vítána kniha Dr. Zelinky vysvětlující vyčerpávajícím způsobem materií danou do nejmenších podrobností. Obsáhlý komentář sleduje téměř každé slovo zákonných předpisů, dokládá je množstvím nálezů soudních, a může proto býti odporučeno dílo to jako nejspolehlivější příručka nájemních poměrů u nás. Kniha jest tím cennější, že jest v naší literatuře co do úplnosti a důkladnosti zpracování je d i n o u. Obsahuje zákon o ochraně nájemníků, zákon o odkladu exekučního vyklizení místnosti, všeobecné stěhovací a výpovědní řády, předpisy ohledně bytové péče, jakož i vzory podání k soudům ve věcech nájemních. Kniha bude mít cenu i nadále, přes to, že se připravuje nová úprava, a to proto, že úprava prozatím bude se týkati pouze stavebního ruchu, kdežto systém ochrany nájemníků zůstane dále nezměněn ve svých základních rysech. Jest proto s největší pravděpodobností čekati, že látka v knize pojednávána bude ještě po několik let akutní. Knihu pro praxi doporučujeme co nejlépe.¹⁾ dnk.

¹⁾ Členům našich spolků poskytne vydavatel (Dr. Jos. Zelinka, rada vrch. zem. soudu v Plzni) Kč 10 slevy, objedná-li knihu přímo u něho s odvoláním se na náš časopis. (Pozn. redakce.)